

Bomba kvůli Tisovi

V roce 1991 publikovalo nakladatelství Kolínské noviny knihu Jiřího Rajlichy a Jiřího Sehnala *Slovenští letci 1939–1945*. Obsahovala i fotografie prezidenta slovenského státu Jozefa Tisa dekorujícího příslušníky Wehrmachtu a Waffen-SS v Banské Bystrici, což v tehdejší rozjitřené atmosféře česko-slovenských vztahů u řady lidí vyvolalo silné emoce. Oba autoři s vydavatelem plánovali na 28. února 1992 autogramiádu spojenou s prezentací knihy v Kolíně, v místní galerii. Již předtím jim a majiteli domu, v němž se galerie nacházela, po telefonu nadával několikrát neznámý člověk (možná i více lidí). V den

akce pak anonym sdělil, že v objektu se nachází bomba, policejní pyrotechnici se psem však nic nenašli. O den později se telefonát opakoval, tentokrát s přesným určením místa nálože – a funkční nástražný výbušný systém se tam skutečně nacházel.

Pachatele policie nikdy nedopadla a existovaly různé vyšetřovací verze. Z dnešního pohledu lze spekulovat o spojitosti s tehdejšími výhrůžnými dopisy takzvané Slovenské osvobozené armády. Požadovala odsun vojáků slovenské národnosti z české

✶ Tiso uděluje vyznamenání vojákům Wehrmachtu, Banská Bystrica 30. října 1944

části federace a rozdělení státu, jinak chtěla přistoupit k boji k boji. V tehdejší kolínské posádce tyto nálady mohly mezi některými slovenskými vojáky najít odezvu. Jasně důkazy pro ustanovení pachatele v jejich řadách však chybí.

hanění jejího odkazu z české strany (viz box Bomba proti Tisovi). Nyní se však opět do popředí dostalo zpolitizované dědictví Slovenského národního povstání, které část (tentokrát spíše levicových a nacionalistických, nikoliv ľudáckých) populistů interpretuje jako žádoucí přihlášení se k ruské sféře vlivu. Nicméně přetrvává (u tradiční i nové krajní pravice) také příznivý náhled na válečnou kolaboraci. Například neonacistický terorista Juraj Krajčík, který v roce 2022 v Bratislavě zastřelil dva příslušníky LGBTI+ komunity u baru Tepláreň, mezi svými vzory uvedl rovněž eso Slovenských vzdušných zbraní z východní fronty Jána Režňáka.

Znovu do boje

Další vazby na válečnou kolaboraci se týkají polovojenských uskupení. Například již v roce 1947 založil francouzský aktivista Charles Luca organizaci Commandos de Saint-Ex, ve které se mládež i bývalí kolaboranti začali skrytě cvičit k ozbrojenému povstání

proti poválečnému režimu. O dva roky později ji francouzský ministr vnitra zakázal, Luca však v následujícím desetiletí inicioval vznik dalších podobných skupin. V 60. a 70. letech se k dědictví francouzské kolaborace s nacisty hlásila militantní Federace národních a evropských akcí (FANE).

Jeden z jejích bývalých členů, Michel Faci, se zapojil i do ozbrojených akcí v evropských válkách 90. let. Ideologická příležitost se mu naskytla v ozbrojeném křídle ultrapravicové Chorvatské strany práva, v Chorvatských obranných silách (HOS).

Užívaly i symboly ustašovského režimu včetně hesla *Za dom spremni* (Pro vlast připraven). A právě v řadách HOS zřídil Faci „Skupinu Jacques Doriot“, nazvanou podle čelného francouzského kolaboranta, který zahynul při spojeneckém leteckém útoku v roce 1945. S touto milicí se dosud

✶ Symbol HOS s ustašovským pozdravem na nálepce z Budapešti v roce 2023

táhne kontroverzní pověst, mimo jiné kvůli obviněním z válečných zločinů, ale zároveň zůstávají populární nejen mezi vyhraněnou chorvatskou ultrapravicí. Jejich veteráni měli a mají vazbu též na ukrajinské nacionalisty.

Galizien, ROA, kozáci...

V konfliktu na Ukrajině se zase občas do centra zájmu některých médií a kremelské propagandy dostávají incidenty spojené s užíváním symbolů ukrajinské proněmecké kolaborace jednotlivými vojáky, a to včetně nášivek SS divize Galizien. Pokud jde o tentýž problém na straně Ruska, ještě koncem první dekády 21. století opěvovala pravicově extremistická skupina Kolovrat z Moskvy v jedné z písní hrdiny Vlasovovy Ruské osvobozené armády (ROA). Jiná skupina Ritual Front z Petrohradu zase uctívala kozáky na straně Říše, které v rakouském Lienzu v roce 1945 vydali Britové do rukou stalinské moci. Podobných příkladů bychom našli ještě víc a svědčí o tom, že krajní pravice nejednotnějších národů, lačná po kultu hrdinů, bude sahat do panoptika druhoválečné kolaborace i nadále... ➤

VÝBĚR LITERATURY A ZDROJŮ:

Archiv bezpečnostních složek
Astor, G.: The Jungle War: Mavericks, Marauders and Madmen in the China-Burma-Theater of WWII. Hoboken 2004
Benčík, A. a kol.: Partyzánské hnutí v Československu za druhé světové války. Praha 1961
Bienicki, K.: Lotnicze wsparcie Armii Krajowej. Kraków 1994
Cynk, J.: The Polish Air Force at War, The Official History, Vol.2 1943–1945. Atglen 1998
Černý, V.: Brněnské gestapo 1939–1945. Brno 2018

Dear, I.: Sabotage and Subversion. The SOE and OSS at War. London 1996
Fischer, B.: Albania at War 1939–1945. London 1999
Hadravský, Z. – Plachý, J. – Rajlich, J.: Modrá krev v protinacistickém odboji. Polníčka 2019
Hill, A.: Soviet Partisan versus German Security Soldier. Oxford 2019
Hogan, D.: US Army Special Operations in World War Two. Washington 1992

Imperial-war-museum.org.uk
Jackson, J.: Francie v temných letech 1940–1944. Praha 2006
Jackson, R.: The Secret Squadrons, Special Duty Units of the RAF a USAAF in the Second World War. London 1983
Kleut, P.: Partizanska taktika. Beograd 1983
Kochanski, H.: Resistance. The Underground War in Europe 1939–45. Dublin 2022
Laqueur, V.: Guerilla Warfare. New Jersey 2002

Macek, P. – Uhlíř, L.: Dějiny policie a četnictva III. Praha 2001
Mendel, M. – Ostřanský, B. – Rataj, T.: Islám v srdci Evropy. Praha 2007
Mezihorák, F.: Hry o Moravu. Separatisté, iredentisté a kolaboranti 1938–1945. Praha 1997
Nekonečný, M.: Vlajka. K historii a ideologii českého nacionalismu. Zvolen 2021
Národní archiv
Němečková, D. a kol.: Lidová spravedlnost – Mimořádné lidové

soudy v letech 1945–1948. Praha 2017
Pasák, T.: Český fašismus 1922–1945 a kolaborace 1939–1945. Praha 1999
Pejčoch, I.: Armády českých politiků. Cheb 2009
Perason, O.: Albania in Occupation and War. London 2005
Romanus, Ch. – Sunderland, R.: US Army in World War II: China-Burma-India Theater. Washington 1999
Smith, C.: Pearl Harbor 1941. Praha 2007

Šnajdr, M.: Ohnivý most. Olomouc 2004
Šustek, V.: Atentát na Reinharda Heydricha a druhé stanné právo. Praha 2012
Tejchman, M.: Balkán ve válce a v revoluci. Praha 2008
Votýpka, V.: Návrty české šlechty. Praha, Litomyšl 2022
Wellsted, I.: SAS with the Maquis. Croydon 2016
Zacharias, E. M.: Secret Missions: The Story of an Intelligence Officer. New York 1946